

PROVINCIE ■ ■ UTRECHT

**INTERBESTUURLIJK TOEZICHT
JAARVERSLAG 2022
UITVOERINGSAGENDA 2023
PROVINCIE UTRECHT**

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Terugkijken op 2022 op alle IBT domeinen	4
3. Terugkijken op 2022 per toezichtdomein	8
Financieel toezicht	8
Informatiebeheer	8
Huisvesting vergunninghouders	9
Omgevingsrecht/ Uitvoeren taken Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH-taken)	10
Omgevingsrecht / Ruimtelijke ordening.....	11
Omgevingsrecht / Monumenten en archeologie.....	11
Waterschappen	11
4. Wat gaan we doen in 2023 op alle IBT-domeinen.....	12
5. Wat gaan we doen in 2023 per toezichtdomein.....	15
Financieel toezicht	15
Informatiebeheer	15
Huisvesting vergunninghouders.....	15
Omgevingsrecht/ Uitvoeren taken Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH-taken)	16
Omgevingsrecht/ Ruimtelijke ordening	16
Omgevingsrecht/ Monumenten en archeologie.....	16
Waterschappen	17

1. Inleiding

Met interbestuurlijk toezicht (IBT) dragen we bij aan een sterk en krachtig openbaar bestuur in de provincie Utrecht. We houden zicht op de kwaliteit van de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door alle Utrechtse gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dit doen we op de domeinen Financiën, Informatiebeheer, Omgevingsrecht, Huisvesting vergunninghouders en Water. We verbinden IBT zoveel mogelijk met het Programma Sterk Utrechts Bestuur (SUB), gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Hiermee vergroten we de impact van ons toezicht. Ons streven is nog steeds om ons toezicht met zo min mogelijk toezichtlasten en zo transparant mogelijk voor onze collega-overheden uit te voeren.

Dit document bevat de resultaten van IBT over 2022 en de Uitvoeringsagenda voor 2023. Het jaarlijks opstellen van deze documenten is afgesproken via het Beleidskader IBT Provincie Utrecht 2021-2024. Het jaarverslag en de uitvoeringsagenda zijn een verdieping ten opzichte van de provinciebrede jaarrekening en zijn vooral bedoeld om de toezichtontvangers te informeren over de resultaten van het IBT van het voorgaande jaar en de geplande activiteiten in 2023. Ook dit keer is vanwege de overzichtelijkheid en de leesbaarheid gekozen voor een korte en bondige agenda. In de terugblik op 2022 zijn per IBT-domein de resultaten van het toezicht op hoofdlijnen beschreven. Voor een gedetailleerder beeld van de uitkomsten van het toezicht per gemeente verwijzen wij u naar de [IBT-kaart](#). Op deze kaart zijn alle toezichtbrieven gepubliceerd. De kaart laat onder andere zien dat het beeld op de verschillende toezichtdomeinen gevarieerd is; er zijn bijvoorbeeld geen gemeenten die op alle domeinen 'negatief' scoren.

De opgaven van de opvang van vluchtelingen, asielzoekers en de huisvesting van statushouders zijn afgelopen jaar opnieuw groter geworden en het contact met het Rijk hierover is intensiever. Dit vraagt een stevige invulling van de verschillende provinciale rollen, waaronder die van toezichthouder op de huisvesting van statushouders. Het afgelopen jaar betekende dit intensiever bestuurlijk en ambtelijk contact met de Utrechtse gemeenten over de huisvesting. Ook in 2023 vergt dit een flinke invulling van de toezichtrol. In de aankomende Spreidingswet (Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen) is ook een toezichtrol beschreven. De verwachting is dat met deze wet GS op termijn een nieuwe IBT-rol asielopvang krijgt.

Vanuit financieel toezicht zien we dat gemeenten stuiten op onzekerheid over de financiën die vanuit het Rijk hun kant op komen. Zoals het er nu uitziet, is het mogelijk dat de financiële dekking vanuit het gemeentefonds in 2026 en verder voor een aanzienlijk deel van de gemeenten tekortschiet. Hopelijk wordt deze onzekerheid binnen afzienbare tijd weggenomen, zodat gemeenten kunnen besluiten over structurele lange termijn plannen en investeringen.

Dit jaarverslag / uitvoeringsagenda publiceren we op de [IBT-webpagina](#) van de website van de Provincie Utrecht. Onze toezichtontvangers stellen we actief op de hoogte van de publicatie van deze agenda. Voor meer toelichting over de context van deze uitvoeringsagenda verwijzen we naar het Beleidskader. Via diezelfde webpagina is ook de IBT-kaart te raadplegen. Op deze kaart worden alle toezichtbrieven gepubliceerd. Hiermee is het mogelijk om een integraal beeld per gemeente te krijgen hoe de taakuitvoering wordt beoordeeld voor die onderwerpen waarop de provincie toezicht houdt.

2. Terugkijken op 2022 op alle IBT domeinen

Systematisch toezicht

Voor alle IBT-domeinen zijn in 2022 toezichtbeslissingen voor gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen genomen. Daarbij zijn voor alle domeinen de bijbehorende gesprekken, monitoringstrajecten en interventies uitgevoerd. Een verdere toelichting hierop is te vinden in hoofdstuk 3, terugblik per toezichtdomein.

Voor huisvesting vergunninghouders zijn dit de halfjaarlijkse beoordelingen van alle gemeenten.

Voor IBT informatiebeheer zijn dit jaar niet alle gemeenten beoordeeld. Dit heeft vooral te maken met de inzet van capaciteit op het dossier huisvesting vergunninghouders. Er zijn afspraken gemaakt om een aantal gemeenten over een periode van twee jaar te toetsen.

Alle toezichtbeslissingen zijn gepubliceerd op de IBT-kaart. Dit maakt het mogelijk om een integraal beeld te krijgen hoe de Utrechtse gemeenten voor de verschillende toezichtdomeinen worden beoordeeld. De IBT-kaart is daarmee ook te gebruiken als een vergelijkingsinstrument.

Het integraal informeren van leden van Gedeputeerde Staten over het totaalbeeld, naast de IBT-kaart, is vaker op ad hoc basis gebeurd.

Risicogericht toezicht / gedeelde risico's

Wij streven ernaar het toezicht te richten op risico's met potentieel grote maatschappelijke gevolgen. Daarnaast richten we ons op de maatregelen die nodig zijn om de gedefinieerde risico's te beheersen.

Dit risicogericht toezicht is terug te zien in de onderwerpen van de thema-onderzoeken en de focus bij het systematische toezicht. Gezien de asiel- en huisvestingscrisis met een grote maatschappelijke impact, is het toezicht op huisvesting vergunninghouders geïntensiveerd en is nog meer samengewerkt met het Kansenmakerteam bij het vinden van oplossingen voor het huisvesten van vergunninghouders.

Themaonderzoeken

Het uitvoeren van risicogericht thematisch toezicht past binnen het Beleidskader IBT Provincie Utrecht 2021-2024 en de uitgangspunten van de Agenda toekomst van het toezicht (ATT):

- In het tweede en derde kwartaal van 2022 is voor het toezichtdomein Omgevingsrecht het themaonderzoek 'Constructieve Veiligheid' uitgevoerd. Het onderzoeksrapport is in de afrondende fase en wordt begin 2023 ter vaststelling voorgelegd aan GS waarna publicatie kan plaatsvinden.
- Door tijdelijk capaciteitsgebrek en doordat het themaonderzoek 'Constructieve Veiligheid' meer tijd kostte, is het geplande themaonderzoek 'Strijdig gebruik van agrarische opstallen in het buitengebied' niet voorbereid. Bezien wordt nog of in de nabije toekomst het themaonderzoek 'Strijdig gebruik van agrarische opstallen in het buitengebied' wordt voorbereid en uitgevoerd. Een ander in het licht van prioriteiten in het ruimtelijk domein. Met de komst van de Omgevingswet genieten de hierna beschreven themaonderzoeken de voorkeur. Zie het onderdeel Themaonderzoeken op pagina 12.

Klachten en signalen

Onderdeel van de wettelijke taak als interbestuurlijk toezichthouder is het behandelen van klachten en signalen over de uitvoering van de wettelijke medebewindstaken door gemeenten, waterschappen of gemeenschappelijke regelingen.

In 2022 zijn er 19 klachten/signalen binnengekomen. Ook dit jaar betrof dit grotendeels klachten op het toezichtdomein Omgevingsrecht. Deze klachten/signalen zijn afgehandeld in overeenstemming met het klachtenprotocol.

In opdracht van GS is een onderzoek (artikel 217a Provinciewet) uitgevoerd naar de wijze van externe klachtbehandeling binnen de Utrechtse provinciale organisatie. De afhandeling van IBT-klachten was onderdeel van dit onderzoek. De aanbevelingen die te maken hebben met de IBT-klachten, worden in 2023 opgepakt. Zie het onderdeel Klachten en signalen op pagina 12.

Dit geldt ook voor de aandachtspunten die bij de opgestelde procesbeschrijvingen IBT voor de klachtenafhandeling naar voren zijn gebracht.

Ambtelijke voortgangsgesprekken

In het kader van het reguliere systematische toezicht zijn bij alle toezichtdomeinen gesprekken gevoerd met de toezichtontvangers. Daarbij zijn ook de actualiteiten bij de toezichtontvanger en toezichthouder besproken, evenals de landelijke ontwikkelingen op het gebied van wetgeving.

Kennisbijeenkomsten

Kennisbijeenkomsten hebben als doel het delen van best practices, het leren van elkaar en het bespreken van relevante wettelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Het organiseren van deze bijeenkomsten is in lijn met de ATT en maakt onderdeel uit van het (provinciale) Programma Sterk Utrechts Bestuur (SUB).

In 2022 zijn de volgende kennisbijeenkomsten georganiseerd:

- (Ambtelijke) kennissessie voor toezichtontvangers 'Informatiebeheer bij samenwerking', n.a.v. de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen (juni). Deze sessie was bedoeld voor met name gemeenten als deelnemers aan verbonden partijen en voor ambtenaren werkzaam binnen die gemeenschappelijke regelingen.
- Wethoudersbijeenkomst o.a. over huisvesting vergunninghouders (IBT was daar een onderdeel van). Deze sessie was bedoeld ter kennismaking van de gedeputeerde Van Muilekom met (nieuwe) wethouders en werd georganiseerd samen met RO, Wonen en het Kansenmakerteam (september).
- Twee regiobijeenkomsten (ambtelijk) van het domein financieel toezicht met als thema's Herijking gemeentefonds (1^e) en Risico's (2^e) ter voorbereiding van de wethoudersbijeenkomst.
- Jaarlijkse wethoudersbijeenkomst financiën over het thema Risico's.
- Op de informatiemarkt voor nieuwe gemeenteraadsleden in het Provinciehuis is ook informatie verstrekt over de verschillende domeinen van interbestuurlijk toezicht (april).

Klankbordgroep horizontale verantwoording – interbestuurlijk toezicht

Sinds 2015 is er een klankbordgroep horizontale verantwoording – interbestuurlijk toezicht met daarin vertegenwoordigers van gemeenten en waterschappen. Met de klankbordgroep werden verschillende vraagstukken die te maken hebben met controle, verantwoording en toezicht besproken. Ook werd aan de deelnemers gevraagd verschillende toezichtinstrumenten, zoals de IBT-verordening en de IBT-kaart, te toetsen. De afgelopen jaren is deze klankbordgroep niet actief geweest. Het opnieuw inrichten van deze klankbordgroep is nog niet gerealiseerd. Dit staat op de planning voor 2023.

Aanpassen IBT-verordening

In de Verordening systematische toezichtinformatie (IBT-verordening) staat welke informatie gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen bij de provincie / IBT moeten aanleveren. Het gaat om informatie over informatiebeheer en omgevingsrecht. Voor de andere domeinen zijn de informatieafspraken bij wet (financieel toezicht) of anders (voor huisvesting vergunninghouders via gegevens van Rijk – COA) geregeld.

Actualisering van de IBT-verordening is doorgeschoven naar 2023, wederom door de (opnieuw vertraagde) invoering van de Omgevingswet. Daarnaast heeft de landelijke werkgroep IBT Erfgoed dit jaar verder gewerkt aan het maken van minimale uniforme afspraken over de inrichting van het toezicht op Erfgoed. Dit traject moet eerst afgerond zijn, om vervolgens deze afspraken op te kunnen nemen in de IBT-verordening.

De geplande maatwerkafspraken met de archiefdiensten voor het domein informatiebeheer zijn gemaakt. Gesprekken hierover met de toezichtontvangers zijn nog niet allemaal gevoerd.

Vorbereiden nieuwe IBT-rollen

- Wet digitale overheid (Wdo)

In het Wetsvoorstel digitale overheid is een expliciete toezichtopdracht voor Gedeputeerde Staten opgenomen. Gesprekken van IPO met BZK hebben er medio 2022 toe geleid dat de staatssecretaris van BZK aan IPO heeft gemeld dat de IBT-rol bij nader inzien niet bij GS wordt belegd, maar een centraal ingericht toezicht meer voor de hand ligt.

- Spreidingswet (ook wel: wetsvoorstel Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen)

Samen met en namens IPO namen we deel aan een ingestelde werkgroep van JenV en BZK ter voorbereiding van dit wetsvoorstel, dat ook (op termijn) een nieuwe toezichtrol voor GS inhoudt. In het huidige wetsvoorstel is geformuleerd dat de eerste vier jaar na inwerkingtreding het toezicht op de uitvoering van deze wet door het Rijk wordt uitgevoerd. Na deze periode verschuift de IBT-rol naar de provincies / GS.

Procesbeschrijvingen IBT

In het kader van de Wasstraat hebben we voor de verschillende IBT-domeinen en voor de IBT-klachtenbehandeling een informatie- en procesanalyse laten uitvoeren. De Wasstraat controleert het proces op informatieveiligheid, privacy en archivering en adviseert over verbeteringen op die gebieden. Deze procesbeschrijvingen helpen ons onze processen te optimaliseren. De ontvangen aanbevelingen worden in 2023 uitgevoerd.

3. Terugkijken op 2022 per toezichtdomein

Financieel toezicht

- Alle Utrechtse gemeenten zijn voor het begrotingsjaar 2023 onder het repressieve toezicht geplaatst.
- Alle gemeenschappelijke regelingen zijn voor het begrotingsjaar 2023 onder het repressieve toezicht geplaatst, met uitzondering van de GR Gasdistributie Zeist (GZO). De GR GZO is in liquidatie en is als gevolg van het niet indienen van een begroting onder preventief toezicht geplaatst.
- Het nieuwe GTK gemeenschappelijke regelingen is in 2022 vastgesteld en gedeeld met de gemeenschappelijke regelingen.
- De evaluatie van de financiële scans, die in 2021 zijn uitgevoerd, heeft plaatsgevonden. Deze scans gaven ons als provincie (en de gemeenten) inzicht in de financiële positie van de gemeenten in kwestie. De scans droegen bij in de vorm van probleemherkenning. Gemeenten konden hiermee aan de slag. De aanbevelingen waren echter niet altijd voldoende concreet voor gemeenten. De financiële scan wordt in de huidige vorm om die reden niet voortgezet. De voorkeur ligt verder bij een instrument dat breder inzetbaar is voor alle gemeenten, en niet specifiek voor enkele individuele gemeenten.
- Het nieuwe dataproject is van start gegaan in 2022. Uitgangspunt ervan was de vraag: hoe kunnen we data optimaliseren en beter inzetten voor de beoordelingen? Het project beoogt een databank te bouwen met inzichten over de financiële positie van alle gemeenten in de provincie Utrecht. Het is de bedoeling dat deze data in eerste instantie intern worden gebruikt, bijvoorbeeld om GS te informeren.
- We hebben extra aandacht gegeven aan de paragraaf kapitaalgoederen tijdens de beoordelingscyclus van 2022. Het resultaat ervan is dat specifieke verbeterpunten over de paragraaf kapitaalgoederen zijn meegegeven aan gemeenten in de toezichtbrief 2022, en dit onderwerp van gesprek is geworden met gemeenten. Gedurende de begrotingscyclus 2023 hebben gemeenten invulling gegeven aan de aandachtspunten.
- Financieel Toezicht heeft twee regio-overleggen met ambtelijke contactpersonen van de Utrechtse gemeenten en een middag voor de wethouders financiën georganiseerd.
- Zoals gebruikelijk zijn er samen met het vakberaad begrotingsrichtlijnen opgesteld voor begrotingsjaar 2023.

Informatiebeheer

- Gedurende het jaar zijn gemeenten beoordeeld op basis van de ingediende toezichtinformatie en de gevoerde gesprekken. Ook dit jaar is een aantal gecombineerde beoordelingen uitgevoerd over twee jaar. De toezichtronde 2022 (over 2021) loopt deels door in 2023.
- Met één gemeente die eerder als 'niet voldoet' is beoordeeld, is het gehele jaar een monitoringstraject uitgevoerd. Eind 2022 is opnieuw een beoordeling bij deze gemeente uitgevoerd en besloten tot het afschalen naar regulier toezicht.
- Bij een aantal gemeenten, die al twee keer als 'voldoet' zijn beoordeeld, is in overleg met de gemeentelijke toezichthouders, een beoordeling op hoofdlijnen uitgevoerd. We noemen dit het 'groene toezichtregime'. Deze aanpak past bij het risicogericht toezicht.

- Samen met de provincie Noord-Holland is een beoordeling uitgevoerd van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (standplaats Amsterdam, werkgebied deels in de provincie Utrecht). Afronding hiervan vindt plaats in 2023.
- De beoordeling van het informatiebeheer bij de Veiligheidsregio Utrecht is afgerond.
- Afgelopen jaar is er één machtigingsverzoek voor uitstel van overbrenging archiefbescheiden in behandeling genomen.
- Met de gemeentelijke archivariissen en toezichthouders is een reeks voortgangsgesprekken gevoerd over maatwerkafspraken voor het aanleveren van toezichtinformatie, de ontwikkelingen en grootste risico's bij de gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen voor wat betreft het (digitaal) informatiebeheer. Op basis daarvan en met hen is een prioritering van de beoordelingen gemaakt.
- In 2022 is overlegd met de provincie Gelderland over het stroomlijnen van het toezicht op de waterschappen. Dit wordt in 2023 samen met deze collega-provincie verder uitgewerkt.

Huisvesting vergunninghouders

- Op basis van de COA-realisatiecijfers zijn op twee momenten in 2022 de reguliere toezichtbeslissingen genomen inclusief bijbehorende interventies/ambtelijke – bestuurlijke monitoringsgesprekken met de gemeenten. Het gaat hier om de beoordelingen met betrekking tot de taakstelling over de tweede helft van 2021 (toezichtbeslissing verstuurd in februari 2022) en de beoordelingen over de eerste helft van 2022 (verstuurd in september 2022).
- Mede vanwege de kritieke situatie in de asielopvang is het interbestuurlijk toezicht op de gemeenten geïntensiveerd. Als toezichthouder huisvesting vergunninghouders werden ambtelijke toezichtgesprekken gevoerd met de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, Houten, Montfoort, Rhenen, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden en Wijk bij Duurstede. Deze gesprekken werden gevoerd vanwege de groeiende huisvestingsachterstand in deze gemeenten (en daarmee opschaling naar trede 2 van de IBT-interventieladder) in de tweede helft van 2021 en eerste helft van 2022. De gemeenten Stichtse Vecht, Leusden en Utrecht zijn voor de tweede helft van 2021 of de eerste helft van 2022 onder actief toezicht geplaatst (opschaling naar trede 3 op de interventieladder). Met deze gemeenten zijn bestuurlijke en ambtelijke gesprekken gevoerd.
- Naast de reguliere toezichtgesprekken heeft er vaker contact met gemeenten plaatsgevonden. Zodra uit de realisatiecijfers of signalen vanuit het COA bleek dat een gemeente een achterstand dreigde op te bouwen, werd een kort gesprek ingepland om de gemeente te wijzen op de dreigende achterstand. Tijdens dit gesprek werd ook gekeken naar mogelijke oplossingen voor het stagneren van de huisvesting. Ook de portefeuillehouder heeft vanuit zijn rol als toezichthouder vaker bestuurlijk contact gelegd met gemeenten die een achterstand dreigden op te bouwen. Via het reguliere toezicht en deze intensievere vorm van contact is er met bijna alle Utrechtse gemeenten een gesprek gevoerd.
- In 2022 zijn verschillende landelijke en regionale acties uitgevoerd om de huisvesting van vergunninghouders te versnellen. Zo is er in het voorjaar een versnellingsactie vanuit het COA opgezet en in de zomer vanuit de Veiligheidsregio Utrecht (VRU). Bij deze laatste actie is intensief contact onderhouden tussen IBT en VRU, met name over het delen van data. Vanuit het Rijk is het verzoek aan gemeenten gedaan om in de tweede helft van 2022 extra vergunninghouders te huisvesten om zo de druk op de asielketen te verlichten. Bijna alle Utrechtse gemeenten hebben

daar gehoor aan gegeven en een groot deel van hun achterstanden ingelopen plus nog extra vergunninghouders gehuisvest. De gemeenten Utrecht en Amersfoort hebben in de tweede helft van 2022 een versnellingsactie op touw gezet om hun taakstelling en achterstand op de huisvesting in te lopen.

- Daarnaast is in 2022 nauw samengewerkt met de Provinciale Regietafel Migratie en Integratie (PRT) en de bestuursafdelingen in de regio om oplossingen te vinden voor de grote en ingewikkelde opgaven van asielopvang en huisvesting vergunninghouders. In september is er een wethoudersbijeenkomst georganiseerd voor de nieuwe wethouders in samenwerking met het Kansenmakerteam.
 - Net zoals voorgaande jaren is er in 2022 contact onderhouden met het COA via terugkerende gesprekken waarin de voortgang van alle Utrechtse gemeenten wordt besproken.
-
- In oktober is de jaarlijkse voortgangsrapportage huisvesting vergunninghouders opgesteld. Deze is in november besproken met de Statencommissie Bestuur, Economie en Middelen (BEM).
 - Sinds de zomer van 2022 is een intensivering in het bestuurlijk contact met het Rijk ingezet en vindt er eens per drie weken een (landelijk) bestuurlijk overleg plaats tussen de portefeuillehouders huisvesting vergunninghouder, de cvdK's met minister De Jonge voor VRO.
 - De herverdeling van vergunninghouders van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, zoals afgesproken aan de Provinciale Regietafel Migratie en Asiel in het najaar van 2021, is in de twee taakstellingsperioden van 2022 uitgevoerd. IBT heeft hierin een regisserende en administratieve rol, onder meer door een continue check of deze herverdeling correct wordt doorgevoerd in het COA-systeem.

Omgevingsrecht/ Uitvoeren taken Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH-taken)

- De toezichtronde 2020/2021 is in het voorjaar van 2022 afgerond. In 2022 is een start gemaakt met de toezichtronde 2021/2022. De beoordeling van gemeenten en waterschappen vindt plaats op basis van de ingediende toezichtinformatie en de gevoerde gesprekken. Ten opzichte van vorig jaar zijn er twee gemeenten bijgekomen die de score 'voldoet' hebben gekregen. De overige gemeenten hebben dezelfde beoordeling gekregen als vorig jaar. Geen enkele gemeente is tot nu toe beoordeeld als 'voldoet niet'. Wel werden met een aantal gemeenten regelmatig voortgangsgesprekken gevoerd om ervoor te zorgen dat de taakuitvoering op voldoende niveau blijft.
- In de toezichtronde 2020/2021 is wederom getoetst of de gemeenten opvolging hebben gegeven aan de aanbevelingen zoals vermeld in het IBT-rapport 'Brandveiligheid bij zorginstellingen onder de loep'. Conclusie is dat de meeste van de tot nu beoordeelde gemeenten hieraan opvolging hebben gegeven. Als een gemeente onvoldoende opvolging heeft gegeven aan deze aanbevelingen, is dit vermeld in de toezichtbrief met het dringende verzoek dit te verbeteren.
- Verder is in de toezichtronde 2020/2021 wederom beoordeeld of gemeenten uitvoering geven aan de Verordening Kwaliteit VTH. Getoetst is of B en W jaarlijks evalueren of de eigen organisatie en de omgevingsdienst voldoen aan kwaliteitscriteria. Daarnaast is getoetst of B en W de gemeenteraad in kennis stellen van deze evaluatie. Conclusie is dat de meeste tot nu beoordeelde gemeenten deze evaluatie niet of slechts zeer beperkt uitvoeren. Als een gemeente de evaluatie niet of te beperkt heeft uitgevoerd is dit vermeld in de toezichtbrief met de dringende aanbeveling deze evaluatie jaarlijks uit te voeren en de gemeenteraad hiervan in kennis te stellen.

Omgevingsrecht / Ruimtelijke ordening

Regulier toezicht op ruimtelijke ordening, dat tot 2020 werd uitgevoerd, hield in dat jaarlijks op basis van reguliere toezichtinformatie werd beoordeeld of gemeenten over actuele bestemmingsplannen beschikten die het hele gemeentelijke gebied dekken. Vooruitlopend op de komst van de Omgevingswet is door het Rijk de actualiseringsplicht voor bestemmingsplannen en beheersverordeningen wettelijk afgeschaft voor zover die plannen en verordeningen elektronisch raadpleegbaar zijn. Aangezien elke gemeente haar bestemmingsplannen en beheersverordeningen elektronisch heeft ontsloten, is door IBT vanaf 2020 risicogericht signaaltoezicht uitgevoerd in geval van signalen over mogelijke taakverwaarlozing en het onvoldoende in acht nemen van hogere regelgeving. Bij de toezichtgesprekken wordt informeel gevraagd naar de voortgang bij de toezichtontvanger op de implementatie van de komende Omgevingswet.

Omgevingsrecht / Monumenten en archeologie

Getoetst is of het erfgoedbelang voldoende is geborgd in de gemeentelijke bestemmingsplannen, de advisering door de monumentencommissie goed functioneert en voldoende rekening wordt gehouden met archeologie in het vergunningetraject. Alle inmiddels beoordeelde gemeenten scoren over 2021, op basis van de ingediende toezichtinformatie, voor dit onderdeel “voldoet”.

Waterschappen

Gedurende 2022 is gekeken naar mogelijkheden om de rapportage over het IBT-toezicht op de waterschappen (Wabo) te combineren met die van het beleidstoezicht op de waterschappen. Hiervoor hebben intern meerdere gesprekken plaatsgevonden tussen IBT en het team Water en Bodem. Bestuurlijk is besloten om de jaarrapportage over het beleidstoezicht op de waterschappen samen te voegen met het jaarlijkse IBT-Jaarverslag en Uitvoeringsagenda.

4. Wat gaan we doen in 2023 op alle IBT-domeinen

Systematisch toezicht

- Uitvoeren van systematisch toezicht op de toezichtdomeinen financieel toezicht, informatiebeheer, omgevingsrecht (waaronder VTH, monumenten/archeologie), huisvesting vergunninghouders en water.
- Voorbereiden van toezichtbeslissingen, uitvoeren van bijbehorende interventies en het integraler informeren van Gedeputeerde Staten over de toezichtresultaten en de relevante ontwikkelingen bij de lokale overheden.
- Vaststellen van de gedeelde risico's voor de IBT-domeinen in afstemming met de toezichtontvangers (via regiobijeenkomsten).
- Publiceren van de toezichtbeslissingen op de IBT-kaart.
- Door ontwikkelen van de IBT-kaart.

Themaonderzoeken

Het uitvoeren van risicogericht thematisch toezicht past binnen het Beleidskader IBT en de uitgangspunten van de ATT.

Themaonderzoeken kunnen worden uitgevoerd op alle IBT-terreinen. Er zijn diverse thema's denkbaar. Deze moeten wel passen in de planning, het moet bij voorkeur actueel zijn en er moet bestuurlijk draagvlak zijn.

Mogelijke themaonderzoeken zijn:

- Externe veiligheid in relatie tot bestemmingsplannen/omgevingsplannen;
- Archeologie/monumenten (diepgaander toetsen aan de hand van kwaliteitscriteria 2.2);
- Kwaliteitscriteria (welke gemeente houdt zich eraan, diepgang van de evaluatie, informeren van de raad);
- Steekproef brandveiligheid zorginstellingen (navolging eerder verricht onderzoek in 2019/2020).

Klachten en signalen

Het behandelen van klachten en signalen over de uitvoering van medebewindstaken door lokale overheden is onderdeel van onze wettelijke IBT-taak. Op basis van ervaringen uit voorgaande jaren houden we in 2023 rekening met ongeveer 20 klachten. De behandeling van klachten en signalen doen we in overeenstemming met het klachtenprotocol.

In 2023 wordt de IBT-klachtenafhandeling geoptimaliseerd. Dit doen we aan de hand van de aandachtspunten die voortkomen uit het traject Wasstraat/procesbeschrijvingen IBT en de aanbevelingen in het onderzoeksrapport over provinciebrede klachtenafhandeling.

De webpagina IBT zal, indien nodig, hierop worden aangepast.

Vorbereiden nieuwe IBT-rollen

Spreidingswet (Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen)

De spreidingswet treedt op zijn vroegst in februari 2023 in werking. Vier jaar na ingang van de wet gaat de provincie toezicht houden op de uitvoering van de wettelijke taak van de gemeenten.

- We volgen het verdere wetgevingstraject voor de Spreidingswet nauwlettend, met name als het om de IBT-rol voor de provincie gaat;
- We houden nauw contact met de PRT over de vorderingen rondom de realisatie van asielopvang, vooruitlopend op de toezichthoudende taak die wij hiervoor op de langere termijn krijgen;
- Samen met het IPO en BZK wordt gekeken hoe de provincies het interbestuurlijk toezicht op de asielopvang gaan invullen.

Wet Versterking regie volkshuisvesting

De Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) beoogt het Rijk, provincies en gemeenten meer wettelijke instrumenten te geven om samen regie te voeren op de volkshuisvesting. In het wetsvoorstel is een IBT-rol voor de provincies voorzien. Ook dit wetgevingstraject volgen wij (in IPO-verband) nauwlettend en we zorgen ervoor dat eventuele toekomstige uitbreidingen van onze toezichtrol goed geborgd zijn in de wet en in het team (lobby voor middelen, en uitvoerbaarheid van de wettelijke taak).

IBT-rol Erfgoed

In 2021-2022 hebben provincies, gemeenten, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een landelijke werkgroep samengewerkt aan mogelijke verbeteringen als reactie op het rapport 'Een lappendeken. Zicht op toezicht door provincies' (December 2020). Bij de voorgestelde verbeteringen is uitgegaan van afspraken tussen provincies over gemeenschappelijke uitgangspunten voor een minimale toezichtvariant (uniforme basis). Iedere provincie heeft de mogelijkheid om daar bovenop maatwerk toe te passen in verband met de lokale omstandigheden. Het uiteindelijke doel is dat IBT Erfgoed een betekenisvolle bijdrage levert aan het realiseren van de gestelde beleidsdoelen zoals de instandhouding van ons erfgoed, de leefomgeving en de verbindende kracht van erfgoed.

Afhankelijk van de uitkomst van de gesprekken tussen IPO en Rijk over benodigde middelen voor de uitbreiding van de IBT-rol binnen het taakveld Erfgoed, wordt in 2023 een voorstel gedaan aan GS. Zie verder pagina 17.

Kennisbijeenkomsten

Voor 2023 zijn de volgende kennisbijeenkomsten gepland:

- In verband met de Provinciale Statenverkiezingen informeren we nieuwe statenleden over IBT. Als hiervoor een algemene informatiemarkt wordt georganiseerd, sluit IBT hierbij aan.
- Starten met kennisbijeenkomsten voor colleges en/of gemeenteraden over IBT-VTH/Omgevingsrecht.
- Vanuit financieel toezicht wordt komend jaar weer een wethoudersbijeenkomst georganiseerd. Daarnaast wordt in het voor- en najaar ook een regio-overleg georganiseerd, waarbij de ambtelijk

contactpersonen van de Utrechtse gemeenten worden uitgenodigd (met mogelijk aanvullend daarop een regio-overleg voor ambtenaren binnen de gemeenschappelijke regelingen).

- Samen met de regionale archiefdiensten in de provincies wordt een kennisbijeenkomst over een actueel onderwerp georganiseerd.
- Er wordt een regiobijeenkomst voor Utrechtse gemeenten georganiseerd over de huisvesting van vergunninghouders. Zie pagina 15, 'Huisvesting Vergunninghouders'.

Klankbordgroep horizontale verantwoording – interbestuurlijk toezicht

In de eerste helft van 2023 gaan we de (slapende) klankbordgroep horizontale verantwoording – interbestuurlijk toezicht revitaliseren, met aanpassing/verruiming van de samenstelling. We betrekken hierbij ook de VNG-Utrecht. Zie ook pagina 6.

Aanpassen IBT-verordening

Voor het domein Omgevingsrecht wordt de IBT-verordening in de loop van 2023 aangepast, zodat de verordening aansluit op de bepalingen in de Omgevingswet die naar verwachting 1 januari 2024 in werking treedt. Verder wordt de jaarlijkse indieningsdatum voor de toezichtinformatie vervroegd naar 1 april, waardoor ruimte ontstaat voor het eerder nemen van de toezichtbeslissingen. Ook worden de toezichtontvangers hierdoor gestimuleerd om het jaarverslag en uitvoeringsprogramma tijdig vast te stellen, zoals bedoeld in het Besluit omgevingsrecht en het toekomstige Omgevingsbesluit.

In 2021 is de (landelijke) werkgroep IBT Erfgoed ingesteld om te komen tot (minimale) uniforme afspraken over de inrichting van het toezicht op Erfgoed. De eventuele uitkomsten van deze werkgroep worden ook meegenomen bij de aanpassing van de verordening.

Voor informatiebeheer worden in 2023 met de interne / gemeentelijke (waterschaps) archieftoezichthouders en de toezichtontvangers voor wat betreft het tijdstip van indiening van de toezichtinformatie, afspraken op maat gemaakt. Ook dit zal leiden tot aanpassing van de IBT-verordening.

Toezicht op de waterschappen

In 2023 werken we er verder aan om de jaarrapportage over het beleidstoezicht op de waterschappen te integreren in het IBT-Jaarverslag. Het streven is om in 2024 gelijktijdig te rapporteren in het IBT-Jaarverslag; de paragraaf over het beleidstoezicht op de waterschappen wordt dan onderdeel van het IBT-Jaarverslag.

De Nota Relatie provincie Utrecht met de waterschappen is elf jaar geleden vastgesteld. Het aanpassen van de IBT-verordening is een goed moment om ook de Nota waar nodig te actualiseren.

5. Wat gaan we doen in 2023 per toezichtdomein

Financieel toezicht

- Het nemen van de reguliere toezichtbeslissingen voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen over begrotingsjaar 2024.
- Monitoren van de ontwikkelingen o.a. rondom de financieel 'ravijnjaren' 2026 en 2027, de verruiming van het belastinggebied en de jeugdzorgmiddelen.
- Organiseren van een tweetal regio-overleggen voor de ambtelijke contactpersonen van gemeenten (mogelijk aanvullend daarop een regio-overleg voor ambtenaren binnen gemeenschappelijke regelingen) en een bijeenkomst voor de wethouders financiën.
- Verder vormgeven van het dataproject en door ontwikkelen automatisering van beoordelingen.
- Uitvoeren thema-onderzoek; onderwerp is nader te bepalen.

Informatiebeheer

- Uitvoeren systematische beoordelingen met bijbehorende interventietrajecten. Daarbij toepassen van 'groen toezichtregime': dit is een beoordeling op hoofdlijnen bij de gemeenten die twee keer als 'voldoet' zijn beoordeeld.
- Afhandelen van de machtigingsverzoeken uitstel overbrenging archiefbescheiden.
- Afronden gesprekken met toezichtontvangers over maatwerkafspraken met betrekking tot het aanleveren van toezichtinformatie. Uitkomsten vastleggen in de IBT-verordening.
- Stroomlijnen van het toezicht met provincies Gelderland en Noord-Holland voor de waterschappen die wij delen met deze provincies.
- Halfjaarlijkse gesprekken voeren met de archiefdiensten (bepalen risico's en prioritering beoordelingen).
- Via vakberaad (IPO) voorbereiden van actualisatie aanvullend beleidskader IBT informatiebeheer.

Huisvesting vergunninghouders

- Het nemen van de reguliere toezichtbeslissingen, inclusief de bijbehorende interventies, ambtelijke en bestuurlijke monitoringsgesprekken. De aanhoudende grote stroom asielzoekers en vergunninghouders en daarmee de groter wordende huisvestingsopgave, betekent dat er wordt doorgegaan met het intensieve toezicht. Het aantal ambtelijke en bestuurlijke toezicht- en monitoringsgesprekken zal hoog blijven.
- Ook in 2023 wordt er weer ondersteuning geboden voor de portefeuillehouder bij bestuurlijke overleggen met het Rijk.
- De oplossingen die in 2022 zijn gezocht voor de opgaven van asielopvang en de huisvesting vergunninghouders worden in PRT-verband verder uitgewerkt. Het gaat hier om opvangvoorzieningen voor asielzoekers, 'tussenvoorzieningen' (woonruimte waar statushouders tijdelijk kunnen verblijven) en verdere herverdelingen van vergunninghouders. Samen met de Utrechtse gemeenten blijven wij met het Rijk in gesprek om steun voor deze oplossingen te realiseren.

- Organiseren van een regiobijeenkomst voor Utrechtse gemeenten over de huisvesting van vergunninghouders. Hierin samenwerken met het Kansenmakerteam, het provinciale programma Versnelling Woningbouw en het COA.
- Deelnemen aan het IPO vakberaad huisvesting vergunninghouders (PHV) en daarbinnen aan een werkgroep i.s.m. BZK ten behoeve van de doorontwikkeling van het interbestuurlijk toezicht en het toezichtinstrumentarium (de interventieladder).
- Het opstellen van de jaarlijkse voortgangsrapportage huisvesting vergunninghouders.

Omgevingsrecht/ Uitvoeren taken Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH-taken)

- Uitvoeren van de systematische beoordelingen met bijbehorende interventietrajecten. Getoetst wordt of de gemeenten en waterschappen de zogenoemde cyclische “Big-8” benadering hanteren bij de uitvoering van hun VTH-taken, zoals beschreven in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo en de daarop gebaseerde regelgeving) en in de toekomstige Omgevingswet. Dit houdt in dat we beoordelen of gemeenten en waterschappen beschikken over actueel beleid gebaseerd op een actuele risicoanalyse, een jaarlijks uitvoeringsprogramma, een jaarlijks evaluatieverslag en of deze documenten verband met elkaar houden.
- Uitvoeren van een systematische toets in het kader van de Verordening Kwaliteit VTH. Getoetst wordt of het college van burgemeester en wethouders jaarlijks de naleving van de kwaliteitscriteria voor de eigen organisatie en die van de omgevingsdienst evalueren, en of zij hierover mededeling doen aan de gemeenteraad.
- Verder vormgeven van het zogenoemde ‘groene toezichtregime’ voor toezichtontvangers die als ‘voldoet’ worden beoordeeld. Voor deze gemeenten wordt het toezicht versoberd en uitgevoerd op hoofdlijnen.
- Vormgeven van een pilot ‘toezicht via zelfevaluatie’ bij gemeenten die al een aantal jaar achter elkaar ‘voldoet’ scoren.
- Voorbereiden van thematische onderzoeken.

Omgevingsrecht/ Ruimtelijke ordening

- In 2023 vindt er geen regulier systematisch toezicht plaats. Onder de Omgevingswet worden gemeentelijke ruimtelijke besluiten meer onderdeel van de besluit- en regelgeving voor de gehele leefomgeving en wordt de actualiteit van gemeentelijke omgevingsplannen anders, meer kwalitatief, beoordeeld dan de bestemmingsplannen onder het huidige regime van de Wro. Bij de totstandkoming van gemeentelijke omgevingsplannen vindt toezicht vooraf plaats op de doorwerking van provinciaal beleid en instructieregels, door het team GRO. In afwachting van de Omgevingswet, bereiden we de aanpassing van het IBT voor.
- Eventuele signalen over taakverwaarlozing en het onvoldoende in acht nemen van hogere regelgeving worden door IBT altijd als signaaltoezicht behandeld.
- Voorbereiden van themaonderzoek ‘Externe veiligheid in bestemmingsplannen / omgevingsplannen’.

Omgevingsrecht / Monumenten en archeologie

- Het maken van een systematische beoordeling of gemeenten voldoende uitvoering geven aan de wettelijke taken op het gebied van rijksmonumenten en archeologie. Hierbij wordt getoetst of het

erfgoedbelang voldoende is geborgd in de gemeentelijke bestemmingsplannen, de advisering door de monumentencommissie goed functioneert en of voldoende rekening wordt gehouden met archeologie in het vergunningetraject. Tijdens de beoordelingsronde (2022-2023) checken we bij een aantal gemeenten diepgaander of het onderdeel archeologie voldoende is geborgd in het vergunningsverleningsproces.

- Uitvoeren van twee korte themaonderzoeken op het gebied van archeologie:
 1. Een onderzoek naar borging van archeologie in bestemmingsplannen en omgevingsplannen (voor zover die al zijn opgesteld).
 2. Een onderzoek naar de aanwezigheid en de actualiteit van gemeentelijke archeologische waardenkaarten.
- Deelname aan de IPO-werkgroep toezichtkader Erfgoed. Deze ambtelijke werkgroep is ingesteld naar aanleiding van het rapport 'Een Lappendeken'. De voornaamste conclusie in dit rapport is dat het toezicht op erfgoed door de provincies summier en niet op een uniforme manier wordt ingevuld. Aan deze werkgroep nemen de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), IPO, VNG en enkele provincies en gemeenten deel. De inzet van de werkgroep is gericht op het maken van afspraken tussen provincies over gemeenschappelijke uitgangspunten voor een minimale toezichtvariant met de mogelijkheid voor iedere provincie om daar bovenop maatwerk toe te passen in verband met de lokale omstandigheden.

Waterschappen

- Verder stroomlijnen van het IBT informatiebeheer en IBT omgevingsrecht (met betrekking tot VTH-taken) op de waterschappen die wij 'delen' met de provincies Noord-Holland en Gelderland. Het betreft hier drie waterschappen die statutair zijn gevestigd in de andere provincies, maar ook hun werkgebied hebben binnen de provincie Utrecht.
- Integreren van de jaarrapportage van het beleidstoezicht op de waterschappen in die van het systematische IBT-toezicht. Zie Toezicht op de waterschappen, pagina 14.